

TEHORESERVI JA/TAI KAPASITEETTIMARKKINAT

Miten tuulettomista tai järjestelmätasaisen vian ajanjaksoista selvittäään kohtuukustannuksin?

Periaate kannan perustana:

Suomen sähkökäyttäjien (ELFi) peruskannan eri vaihtoehtoihin määrittää se, mikä taloudellinen vaikutus kysyntäjoustolla ja muilla sähkötehon hallintaan liittyvillä toimenpiteillä on Suomen teollisuuden ja palveluiden kilpailukyvyille.

Rajaus:

ELFin tässä dokumentissa esittämä kanta ei koske tunnin sisäisiä reservimarkkinoita.

ELFin kanta tarvittaviin ja mahdollisiin toimenpiteisiin, joilla tuulettomista tai järjestelmätasaisen vian aikaisista jaksoista selvittäään kohtuukustannuksin.

ELFin mielestä tehotarkastelussa ja siihen liittyvässä joustomarkkinassa tulisi rajata erikseen lyhyen ja pitkän ajan haasteet ja potentiaalit. Tulisi määritellä selkeä ero lyhyelle ja pitkälle tehoajanjaksolle. Pääsääntöisesti vastuun tehon riittävydestä tulee löytyä sähkön tarjontapuolelta.

Mielestämme lyhyen tehomarkkinan takarajana olisi hyvä pitää seuraavan vuorokauden Spot-markkinaa. Tämän jälkeinen tiedossa oleva ongelma vikaantuvuudelle tai järjestelmän tehovajaukselle tulisi mieltää pitkäksi ajanjaksoksi. Tehopulan ei tarvitse olla vuorokauden jokaisille tunneille kohdistuvaa, vaan se voi olla säännöllistä normaalin kulutuksen huippuajoille kohdistuvaa, esimerkiksi säännöllisesti aamuisin klo 8–10.

Lyhyen ajan tehoriittävyudessa myös kulutus voi helpottaa osaltaan, teoriassa. On keskeistä ymmärtää, että spottimarkkinoilla hinta tulee sähkökäyttäjille annettuna. Kysyntäjousto joudutaan pääsääntöisesti silloin, kun sähkö on liian kallista positiivisen taloudellisen tuloksen tekemiseen. Sähkökäyttäjille kysyntäjousto ei yleensä tuo lisätuloa, vaan alentaa sähkökäyttäjien muuttuvia kustannuksia. Kiinteät kustannukset pysyvät ennallaan ja siten liiketoiminnan kokonaiskannattavuus heikkenee. Kulutusjousto vähentää liiketoiminnan perustarkoituksena olevien tuotteiden ja palveluiden tarjontaa sekä alentaa työllisyyttä.

AFRYn raportissa esillä olevista kulutuksen aktivoimiseen tarjotuista ratkaisuista toimisi se, jossa kulutusjoustokapasiteettia hankitaan huutokauppaperusteisesti, taaten hyväksytyille tarjoajille kapasiteettikorvausta luotettavan jouston tarjoamisesta järjestelmän sitä vaatiessa. Mikäli sopimuksen alaista kulutusjoustoja aktivoitaisiin Fingridin pyynnöstä, sille pitäisi ehdottomasti maksaa energiakorvaus aktivoinnista. Toimintamallilla on EU-tason hyväksyntä. Positiivinen kannatettava piirre mallissa on, että kantaverkkoyhtiö viesti tehohasta markkinoille varoittaa markkinaosapuolia tulevasta. Joustoja oikeasti tarvitaan juuri nyt! Tämä malli ei ratkaise lyhytaikaista teho- eikä varsinkaan korkeiden hintojen ongelmaa kokonaan, mutta voisi sopia osaratkaisuksi.

Pitkän tehomarkkinan ongelmien ratkaisuun ei voida olettaa ratkaisun löytyvä perinteisen teollisuuden joustoista tai kulutuksen merkittävästi pysyvistä alasajosta.

Tuetun tuotannon tulisi kohdistua tehoriittävyysuhan aikana spot-markkinoille siten, että se omalla tarjouskäyttäytymisellään ehkäisee hintojen nousua yli marginaalikustannusten merit-periaatteen mukaisesti. Tällöin se pienentäisi sähkön ostajien kustannuksia ja sekä antaisi tukirahoille vastinetta. Sähkökustannusten kohtuutonta nousua tulisi hillitä nykyistä markkinamallia kehittämällä. Tähän muun muassa ELFi on ehdottanut uutta käytäntöä, jossa hinnanmuodostus spot-markkinalla jakautuisi kahteen erilliseen osaan (90 % pay as clear ja 10 % pay as bid).

Jos ratkaisuna tai osaratkaisuna Suomessa on investointitukimekanismi, niin kapasiteetin tarjonnan markkinoille tulisi olla pakollinen kohtuuhinnalla (200–500 €/MWh). Varsinkin pääoma- ja energiaintensiivisiä investointipäätöksiä suunnitellussa olisi hyväksi, jos Suomessa olisi selvät/määrätyt raamit energian hinnalle. Mahdollisessa kilpailutuksessa tulisi huomioida osallistuvien yritysten markkinavoima. Sähkömarkkinoiden kilpailun kannalta uusi tuottaja olisi erinomainen, markkinoiden toimivuutta parhaiten edistävä ratkaisu.

Järjestelmän maksajien kannalta pieni kustannuslisä olisi ehkä hyväksyttävissä, jos löytyisi mekanismi joka oikeasti toimii ja osallistuu myös hintatason hillintään. **Paras ratkaisu olisi ELFin ehdottaman, edellä mainitun markkinamallin mukainen järjestely (90 % pay as clear ja 10 % pay as bid), jolloin eri investointituille ei olisi tarvetta, koska kalliit pay as bid hinnat kompensoisivat kuluja.**

Muita tehon riittävyteen positiivisesti vaikuttavia kannatettavia asioita olisi uuden tuotannon markkinoille tulon helpottaminen, esimerkiksi SMR-standardisoinnin kautta. Kyse on rakenteellisista uudistuksista. Sähkökäyttäjien näkökulmasta energiapolitiikan ja -mekanismien vakaus olisi ensiarvoisen tärkeää Suomessa. Suomella pienenä maana ei ole varaa vastaaviin massiivisiin tukiin kuten Saksalla ja Ranskalla.

Hallitus hyväksyi kannan 3.11.2023